

Familevern og arroganse

Under denne regjeringen har de ideelle aktørene vært under press i mange år. Nå går regjeringen et skritt lenger. Stortinget bevilget 1 million kroner til stiftelsen Kirkens familevern i budsjettet for 2012. Nå nekter regjeringen å gi dem pengene. Pengene har ikke kommet dit de skulle. Hvor stor kan arrogansen bli i

regjeringskontorene? Flertallsmerkningen i finanskomiteen uttrykte det slik: «Flertallet foreslår til slutt en engangsbevilgning til Kirkens famileverntjeneste på 1 million kroner». Bevilgningen ble gjort på bakgrunn av innspill i høring og øvrig budsjettarbeid der det ble tatt opp at Stiftelsen Kirkens Familevern ikke hadde finansiering for å utøve ledelses- og administrasjonsfunksjoner overfor de kirkelige familevernkontorer.

Nå hevder departementet i et brev at pengene var ment som en generell styrking av bevilgningene til de kirkelige familevernkontorene.

Dette har ingen rot i virkeligheten og skyldes kun motvilje mot ideelle aktører i det SV-styrte departementet.

Øyvind Håbrekke,
stortingsrepresentant KrF

«Bjarne Haakon Hanssens ord om at 'alle må stå opp om morran' kan bli virkelighet»

Magne Lerø kommentar på side 2

KRONIKK EUROPAS KIRKER

De siste tre årene er det bare i Nederland stengt 676 gudshus, i Storbritannia selges kirker til private utbyggere og i Tsjekia står de i ruiner.

Gudshus forsvinner i raskt tempo

SKRIBENTEN

Oddbjørn Sørmoen er mag. art. i kunsthistorie fra Universitetet i Oslo.

Siden 2010 direktør for Avdeling for kirkebygg og kulturminneforvaltning, KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon. Før dette seniorrådgiver hos Riksantikvaren i 16 år, med ansvar for kirkebygg, kirkegårder og tilgjengelighet. I to år Special Adviser for Places of Worship hos English Heritage, London. Sitter i The Focus Group i det europeiske nettverket Future for Religious Heritage. Sørmoen var også fagredaktør for bokserien Kirker i Norge, utgitt av Arfo Forlag.

Oddbjørn Sørmoen
● Direktør for Avdeling for kirkebygg og kulturminneforvaltning, KA

Troskartet er i forandring over hele Europa. En rask sekularisering, demografiske endringer, ny livsstil, uttrykte behov og nye måter å uttrykke tro på er grunner til dette. Utviklingen får alvorlige konsekvenser for de europeiske gudshusene, og ikke minst kirkebyggene. Kirkene har i århundrer vært selvsagte deler av vår materielle og åndelige kultur, og bærere av lokal identitet og tilhørighet. Det er knapt en bygd eller bydel som ikke har hatt et kirketårn som stedsmarkør.

I deler av Europa forsvinner disse byggene nå i raskt tempo. Mange menigheter og forsamlinger med ansvaret for store kulturskatter skrumper inn og blir for små til å makte vedlikeholds- og reparasjonsutgifter. Mange bygg rives, andre selges og bygges om til kjøpesentre, restauranter, boliger og lagerhus. Bygg som ble bygget til Guds ære, er blitt skamferte eller ironiske fortidslevninger. Det koster å vedlikeholde bygg; mange land har ingen offentlige finansieringsordninger slik som i Norge.

Alarmerende. Det europeiske nettverket Future for Religious Heritage, som ble stiftet i Canterbury for to år siden for å øke oppmerksomheten mot den

raske desimeringen av gudshus i Europa, møttes i Venezia 14. til 17. november i høst for å diskutere utviklingen og for å finne mulige veier fremover.

Over alt merker vi de samme tendensene. Mange alarmerende eksempler ble presentert, ikke minst fra tidligere østblokkland og deler av Vest-Europa. De siste tre årene er det stengt 676 gudshus bare i Nederland. I Storbritannia selges stadig flere kirker til private utbyggere. I land som Tsjekia står hundrevis av kirker i ruiner, rester etter de store folkeflytninger tidligere på 1900-tallet. Med de stengte kirkene følger hjemløse kunstgjenstander og interiører av alle kvaliteter og typer.

Folk har alltid flyttet på seg og folketall har gått opp og ned. Det er ikke første gang kirker og andre gudshus skifter funksjon eller blir nedlagt, men antallet som stenges og legges ned i vår tid forteller om grunnleggende endringer i det europeiske samfunnet og i kulturen – og om religiøse og kulturelle utfordringer av store dimensjoner.

Utvidet bruk. Det finnes neppe noen raske og enkle løsninger på problemene, men noe av hensikten med konferansen var å dele erfaringer og diskutere konsekvenser av det arbeidet som faktisk gjøres. Konferansens tema var «Extended use of religious heritage», eller «utvidet bruk av religiøse kulturminner».

Tanken bak en «utvidet bruk»

er at hvis disse kulturskattene skal overleve, må de være relevante for folk. Folk må få del i de verdiene disse byggene representerer, som deler av vår visuelle, materielle og åndelige kultur, vår identitet og våre omgivelser.

Det beste er om de bevarer samme funksjon som de alltid har hatt: Som gudshus for en menighet eller forsamling. Når disse ikke lenger makter å finansiere vedlikehold og drift, bør de finne en utvidet bruk. Det kan bety å åpne for besøkende som på ulik måte kan bidra økonomisk. Er det store kunstverdi eller historier, må disse gjøres tilgjengelige og presenteres på en relevant måte for de besøkende.

Finne grenser. Avhengig av trossamfunnets syn på hva et gudshus kan brukes til og bygningens ulike tålegrenser, vil

mange kunne leie ut lokalet, åpne for kafeer, konserter, ulike type forestillinger og evenementer. Men «utvidet bruk» betyr ikke «alternativ bruk», ble det understreket på konferansen. En utvidet bruk må være i en dialog med bygningens opprinnelige hensikt og funksjon. Man må finne grensene for hva som er akseptabelt – og grensene må respekteres.

Mens kvekernes møtehus kan leies til nær sagt hvilket fredelig formål som helst, har en katolsk kirke eller en moské svært klare grenser for hva som kan foregå inne i selve gudstjenesterommet.

Relevant. Konseptet «utvidet bruk» kan med fordel inngå i mange menigheters arbeidsmåte, uavhengig av den økonomiske situasjonen. Det handler om å være relevant for lokalsamfunnet og åpne opp de verdier man forvalter. Skillet mellom sakral

«Endringene mellom stat og kirke kan også fremtvinge strukturelle grep der diskusjonen om hvor mange kirker vi trenger kan komme opp. Vi må være forberedt og tenke langsiktig og strategisk»

vårtland

Verdidebatt.no

Søk etter tema og/eller bloggere

Registrer deg

Logg inn

Forsiden ▶ Nyheter ▶ Lyd og bilde ▶ Meninger ▶ Ettertanke ▶ A - Å ▶ Valg

Søkeord

Flere tusen debatterer på Vårt Lands diskusjonssider på nettet. Debattantene oppretter sin egen blogg og publiserer sine innlegg selv. Du kan lese hva kjente, meningssterke personer framfører av meninger. Og du kan delta i debatten. Det gjør du ved å enkelt registrere deg på verdidebatt.no. Du må delta med fullt navn. Dette sikrer en saklig og «renslig» debatt. Tjenesten er gratis.

- Kronikker sendes til debatt@vl.no
- Kronikker skal ha maksimal lengde på 6.000 tegn (inkludert mellomrom).
- Legg ved bilde av deg selv.
- Kronikkene skal ha informasjon om hvem skribenten er, temaet, hvilke kilder som er brukt og hvor en kan lese mer om temaet.
- Redaksjonen forbeholder

- seg rett til å forkorte.
- Innsendte manus blir ikke returnert.
- Vårt Land betinger seg retten til å arkivere og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form i avisas eget arkiv eller andre databaser Vårt Land har avtale med.
- Stoffet kan også gjøres tilgjengelig på avisas nettsider.

BILDET

En gang het denne kirken Martyr's Free Church, bygget i 1895 i Edinburgh, tegnet av Charles Leadbetter. Nå huser den puben Frankenstein, markedsført som «A monster experience» – en monsteroplevelse.

Foto: Scottish Redundant Churches Trust

og sekulær bruk avhenger ellers ofte mye av geografi og tid. Dette skillet har ikke alltid vært like sterkt. Kirkebygget var i tidligere tider stedets eneste offentlige bygg. I disse tilfellene kunne kirken også være arena for verdslige folkemøter og lokale festligheter.

Kunst. Ansvarlig for Patriarken av Venezias kultur og turistkontor, prest og arkitekt don Gianmatteo Caputo, fortalte om samarbeidet med enkeltkunstnere med tilknytning til kunstbiennalen. Disse kunstnerne

lager samtidskunst som er i relevant og konstruktiv dialog med kirkerommene, som skaper interesse for kunsten og utfordrer til refleksjon over sentrale eksistensielle spørsmål. I England forvalter Churches Conservation Trust flere hundre anglikanske kirkebygg med høy kulturhistorisk verdi, men som har gått ut av bruk som menighetskirker.

Står av gammel vane. Avhengig av hva som defineres som kulturminneverdier i den enkelte kirke, brukes disse til utstillinger, konserter, markedshaller for lokale produkter (Farmers' Markets), sirkusskole for barn og møtevirksomhet. Sentralt i CCTs ideologi er tanken at byggenes ble bygget av og for lokalsamfunnet, og at de derfor også i fremtiden skal være tilgjengelige og åpne for det samme samfunnet.

Men også her hjemme er det

endringer på gang. Bygg som gjennom generasjoner har vært behandlet som selvsagte kulturminner og identitetsskaper nedgraderes. En del norske kirkebygg står av gammel vane, uten tilstrekkelige midler til høyst påkrevet vedlikehold. Blant disse er flere av våre eldste middelalderkirker i stein. På statsbudsjettet for 2013 er igjen rentekompenasjonsordningen fjernet.

Endringene mellom stat og kirke kan også fremtvinge strukturelle grep, der diskusjonen om hvor mange kirker vi trenger kan komme opp.

Vi må være forberedt og tenke langsiktig og strategisk. En utvidet bruk kan være løsningen for mange kirker, om ikke alle. Vår fordel er at vi kan lære av andres erfaringer og forhåpentligvis unngå å miste uerstattelige tros og identitetsbygg – som enn så lenge finnes over hele landet.

Når Gud avsettes

Unni Beyer Olaussen
● Drammen

ABORT

Jeg tror loven om selvbestemt abort fra 1975 var et alvorlig vendepunkt i vårt folks forhold til Gud. Dypest sett er abortloven uttrykk for et opprør mot troen på Gud som skaper og herre. Mennesket overtar Guds plass. Det er ekstra vondt å tenke på at nettopp kvinnen som var tiltenkt å gi liv, ved abortloven gis autoritet til å ta liv. Mennesket står overfor Gud og bestemmer selv hva som er rett og galt.

I 2007 gjorde Kirkemøtet det etter min mening fatale vedtakene at kirken kan ha to forskjellige holdninger til homofilt samliv. Indirekte sier Kirkemøtet her at den enkelte selv må avgjøre rett og galt; kirken gir ikke noen veiledning. På samme måte som i tilfellet med abortloven settes individets autoritet og selvbestemmelse over det vi tidligere har forstått som en gudgitt orden. Også dette er opprør.

Dårlig veiledning. Til grunn for Kirkemøtets vedtak lå konklusjonene i Lærenemnda i den såkalte Dingstad/Osbergsaken. Et viktig argument fra dem som åpnet for det homolibere standpunktet, var at de mente Jesus i møte med alle mennesker viste nes-

tekjærlighet og respekt, og at dette måtte være et overordnet prinsipp. I all sin velmenthet blir dette likevel dårlig veiledning.

Når kronprinsessen mener hun har gjort en kjærlighetsgjerning ved å bistå i en surrogatisak, er det heller ikke her vanskelig å se at det dypest sett er et opprør mot de gudgitte ordningene om mann og kvinne. Det er vakkert tenkt, men kjærlighet uten gudsfrykt leder på avveier. Det er først i ydmykhet overfor skaperen at vi mennesker kan handle rett overfor skapningen. «Gud er Gud om alle mann var døde», synger vi i den kjente salmen av Peter Dass. Vi må ikke la oss forvirre. Gud er tilværelsens sentrum. Dette er en sannhet vi gjør klokt i å bøye oss for. Det handler om vår fremtid.

Spontane følelser. Den danske samfunnsdebattant og prest Sørine Gottfredsen har nylig kommet med boken *Den åndløse dansker*. Der skriver hun: «For når man er vokset opp med den antiautoritære og individfikserende ideologi, hvor sandheden udgøres af den enkeltes egen spontane følelse, kan det blive vanskelig at gribe andre dimensioner. Forholdet til noget andet større kan komme til at synes underlig sekundært når den personlige livsoppyldelse er blevet til et mål i seg selv».

Likestilles kirke og moské?

Jane Sivertsen
● Sola

Homofile og lesbiske krever å kunne bli viet i kirken. De får støtte av likestillingsminister Inga Marte Thorkildsen, som oppfordrer biskopene til å vie alle som ønsker å gifte seg i kirken – «for størst av alt er kjærligheten». Foreløpig har ikke kirken åpnet for slike vigslar. Et bispeutvalg er i sluttfasen i vurderingen av homofil vigsel, men biskopene har ulike meninger om dette.

Etter at statskirken for kort tid siden ble historie er det blitt et klarere skille mellom stat og

kirke. Uten det sterke båndet har ikke staten (politikere) samme makt over kirken. Det er da rart at de fortsatt prøver å bestemme ved å ønske å pålegge kirkelig vigsel av homofile og lesbiske fordi de selv synes det er riktig.

Kirken er nå i større grad jevnstilt med andre trossamfunn i Norge. Hvis politikere fortsatt skal gripe inn i kirkens anliggender, bør de vel på samme måte blande seg inn i indre forhold i de andre trossamfunnene også. Men jeg har for eksempel enda ikke hørt likestillingsministeren oppfordre imamene til la muslimske homofile og lesbiske gifte seg.